

урівноваження й спокою імператорських володінь при вирішенні окреслених проблем і завдань громади.

Таким чином, монументально-декоративне мистецтво є дуже важливим чинником для досконалого проектування сучасних інтер'єрів готелів України. Хочеться звернути увагу на нові та історичні будівлі, які вимагають декоративного навантаження в оформленні інтер'єрів для досягнення художньо-мистецького аспекту. Бутік-готель «Поділ Плаза» є прикладом, даючи бажання презентувати старі готелі новими монументально-декоративними творами, піднімаючи статус будівлі, а в нових спорудах лишатися у пам'яті приїжджих визначними об'єктами з унікальними композиціями мистецького смаку!

Список використаних джерел:

1. Данченко А. С. Синтез искусств в архитектуре Украинской ССР / А. С. Данченко, Л. И. Попова, Ф. С. Уманцев. – К.: Науч.-исслед. институт теории, истории и перспективных проблем современной архитектуры, 1972. – 282 с.
2. Декоративное искусство СССР № 5 (246) / гл. ред. Буткевич О. В., Бескинская С. М. – М: Советский художник, 1978. – 49 с.
3. Уренев В. П. Интерьер и оборудование предприятий общественного питания / В. П. Уренев. – К: Будівельник, 1988. – 112 с.

Субін-Кожевнікова А.С.

аспірант,

Науковий керівник: Смоляк В.В.

кандидат архітектури, доцент,

Вінницький національний технічний університет

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК АРХІТЕКТУРИ М. ВІННИЦІ У 20-30-Х РОКАХ ХХ СТОЛІТТЯ

Процес формування архітектурного середовища м. Вінниці міжвоєнного періоду вимагає ретельного аналізу та всебічного дослідження, оскільки є невід'ємною частиною загальнодержавних тенденцій в культурі. Історія вітчизняного зодчества даного періоду сповнена суперечностей та пов'язана зі значними швидкоплинними соціально-політичними процесами того часу. Отож, актуальність теми зумовлена необхідністю встановлення історико-культурних та архітектурно-містобудівних чинників, що вплинули на становлення та розвиток вінницької архітектури у 20-30-х рр. ХХ століття.

Перша третина ХХ століття в історії вітчизняного зодчества – час сміливих творчих пошуків та запеклої боротьби стильових течій; час проголошення нової естетики простору та форми, що опиралась на нові соціальні реалії, та повернення до класицистичних архітектурних засобів.

Позитивний вплив на розвиток культури 20-х рр. загалом, та архітектури зокрема, мало проголошення нової економічної політики (НЕП) у 1921 р. Часткова децентралізація промислових підприємств, послаблення тиску влади на сільське господарство, повернення до ринкових відносин в економіці призвело до зміцнення будівельної галузі та розквіту наукової думки. Лояльне ставлення керівництва країни до міжнародних культурних зав'язків, дозволило переймати передові світові досягнення в будівництві та архітектурі, пристосовуючи їх до потреб суспільства.

Новаторство у пошуку методів та засобів для відтворення ідеї соціальної рівності та утилітарності, призвело до виділення двох основних авангардних напрямлень в архітектурі 20-х років: конструктивізму та раціоналізму, які проявилися повною мірою в чисельних архітектурних конкурсах. Саме творчі змагання та можливість практичної реалізації інновацій, дали змогу створити в Україні споруди, які увійшли до скарбниці світового зодчества [1, с. 210].

Функціонально-утилітарні постулати авангардних течій знайшли своє відображення у проекті першого міського кінотеатру ім. М. Коцюбинського, що був збудований в 1931 р. за авторства В.М. Рикова та М.А. Ваксмана [2, с. 51].

Курс на індустріалізацію мав велике значення для формування архітектурного обличчя м. Вінниці. На початку 20-х рр., після революційних подій, промислова галузь міста занепала. Робітники складали в середньому 11,3% міського населення [3, с. 191]. Проте, згідно з планом ГОЕРЛО, у 1920-1930 рр. було відновлено більшість дореволюційних підприємств промисловості та збудовано нові: сірчаноокислотний цех суперфосфатного заводу, м'ясокомбінат, державна швейна фабрика, плодозавод, паротурбінна електростанція та ін. [3, с. 193]. Завдяки зусиллям містян, Вінниця перетворилась на важливий центр легкої та харчової промисловості. Так станом на 1940 р. у місті діяло 66 підприємств союзного, республіканського та обласного підпорядкування [4, с. 5]. Архітектура промислових будівель та споруд мала лаконічні форми, зумовлені функціональним призначенням, та носила основні риси авангардних течій.

Одним з головних чинників, що вплинув на архітектурно-містобудівний розвиток міста, був значний приріст населення. Якщо в 1926 р. в місті проживало 56,9 тис. чоловік, то в 1931 р. вже 60 тис. чоловік, а в 1939 р. – понад 93 тис. чоловік [3, с. 203]. Зі збільшенням населення міста загострилась проблема забезпечення зростаючої кількості містян житлом. Завдяки новоутвореним будівельним кооперативам за період 1927-32 рр. було збудовано понад 30 млн. кв. метрів [4, с. 7]. В архітектурі відслідковується стильовий плюралізм: поряд з авангардними композиційними та естетичними рішеннями часто застосовуються класицистичні засоби виразності.

Утворення Вінницької області в 1932 р. та присвоєння м. Вінниці статусу обласного центру стало значним поштовхом для розвитку міста. У цей час активно впорядковується міський простір та перебудовується комунальне господарство: брукуються вулиці, будуються нові магістралі водогону та каналізації, прокладаються нові трамвайні колії. У 1934 р. було затверджено проект генерального плану Вінниці, що розробила група проектувальників під

керівництвом архітектора А.Д. Гуровича харківської філії «Діпромисто» [5, с. 53]. Вулиці історичного центру набули сучасного вигляду, такі як вул. Леніна (нині вул. Соборна) та вул. Дзержинського (сучасна вул. Театральна). На мапі міста з'явилося безліч скверів та парків. Так у 1936 р. було створено Центральний парк культури і відпочинку ім. Горького, площею у 29 га [4, с. 6].

Для подальшого розвитку архітектурної діяльності вирішальною стала постанова ЦК ВКП(б) «Про перебудову Літературно-художніх організацій» в 1932 р. Ідеологи радянської культури відкинули напрацювання авангардистів та пришвидшили перехід до так званого «сталінського неокласицизму» (або «сталінський ампір»), що мав на меті прославлення величі та досягнень соціалістичної ідеї [6, с. 212]. Бажання тоталітарної влади контролювати архітектурну думку, призвело до зникнення творчих спілок та утворення ідеологічно спрямованих об'єднань (Вінницька Спілка пролетарських архітекторів). Як наслідок, архітектурі офіційних установ, що формували обличчя міста, притаманна урочистість, а фасадам – симетричність та використання класицистичних ордерних систем і деталей в оздобленні.

Яскравим прикладом неокласичної архітектури є Будинки організацій (1936-41, 1946-49 рр.) по вул. Соборній, 70,72 (нині будівля Вінницької облради та облдержадміністрації), побудована за проектом та консультацією академіка П.Ф. Альошина архітекторами С.І. Рабіним, Л.О. Черленіовським [4, с. 6].

Також із застосуванням класицистичних засобів було побудовано медичне містечко по вул. Пирогова, обласну бібліотеку на проспекті Леніна (вул. Соборна), п'ятиповерховий житловий будинок облвиконкому та ін. [4, с. 6].

Архітектурно-містобудівний розвиток Вінниці у 20-30-х рр. ХХ ст., який вирізнявся високою динамічністю, залежав від багатьох загальнодержавних та регіональних факторів. Радянська архітектура того часу, що формувалась під впливом технічного прогресу та ідеологічних засад, залишила багато яскравих зразків зодчества в межах міста.

Незважаючи на складнощі післяреволюційного часу, 20-30-ті рр. ознаменувались значними науково-технічними та соціально-культурними перетвореннями. Багата палітра стилістичних течій міжвоєнного періоду дозволила сформувати нове архітектурно-містобудівне середовище Вінниці, створила раніше невідомі типи будівель та споруд, змінила уявлення людей про зручність, стиль та якість життя.

Список використаних джерел:

1. Історія української архітектури / Ю. С. Асеєв, В. В. Вечерський, О. М. Годованюк та ін.; За ред. В. І. Тимофійка. – К.: Техніка, 2003. – 472 с., іл.
2. Пам'ятки історії та культури Вінницької області. Вінниця / ред. кол. тому Зводу пам'яток іст. та культ. України у Вінницькій обл. : Ю. А. Зінько (гол. ред.), С. М. Василюк (заст. Гол. ред.), К. І. Висоцька [та ін.] ; автор. колектив: А. В. Войнаровський, С. Д. Гальчак, С. О. Гусев [та ін.] ; упоряд. : Ю. А. Зінько, А. М. Подолинний. – Вінниця : ТОВ « Нілан-ЛТД», 2016. – 224 с., іл.
3. Вінниця: Історичний нарис. Гол. ред. проф. Подолинний А. М. – Вінниця: Книга-Вега, 2007.
4. Черленіовський Л. О. Реконструкція обласних центрів України. Вінниця / Л. О. Черленіовський, Ю. П. Зоря // Архітектура Радянської України. – 1940. – №7. – С. 4-7.

5. Бируля О. В. Архітектурна історія Вінниці / О. В. Бируля – Вінниця: Державна друкарня ім. Леніна, 1930. – 70 с.

6. Леонтьєв Д. В. Архітектура України. Велика ілюстрована енциклопедія. – Х.: Веста, 2010. – 224 с.: іл.

Хороша О.І.

аспірант,

Науковий керівник: Смоляк В.В.

кандидат архітектури, доцент,

Вінницький національний технічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КЛАСИЦИЗМУ, ЯК КЛЮЧОВОГО СТИЛЮ ПАЛАЦОВОЇ АРХІТЕКТУРИ СХІДНОГО ПОДІЛЛЯ

Однією з важливих умов науково обґрунтованої оцінки певного історико-архітектурного явища є, як відомо, його розгляд у контексті пануючих тенденцій світового зодчества. Формування головних архітектурних засад в становленні палацових комплексів Східного Поділля відбувалося також відповідно до світових стильових течій.

Друга половина XVIII століття в більшості країн Європи, під впливом зародження та формування капіталістичних відносин, характеризувалася пануванням стилю класицизм, що постав на заміну багатому та витонченому бароко [1, с. 49]. Класицизму довелося бути останнім із «великих стилів», як таких, що десятиліттями диктували моду на європейському континенті та за його межами, визначали смаки королівських палаців та в провінційних глухих місцевостях [2, с. 168].

Естетична концепція класицизму, а саме звертання до цінностей та форм античності, панувала у Франції за правління Людовіка XVI та у Речі Посполитій за правління Августа Понятовського. Російська імператриця Катерина II на схилі свого правління також схвалила нову стильову тенденцію. Таким чином класицизм проникнув і у царській Росію (включаючи й українські землі) та протягом більш ніж півстоліття він залишався єдиним офіційним стилем імперії [2, с. 169], що пройшов тривалу еволюцію в контексті європейської моди.

Класицизм на Східному Поділлі відбувався у ті ж етапи розвитку, що розвивалися в Європі, відповідно Речі Посполитій та Російській імперії: ранній класицизм (1750-1780 рр.), зрілий класицизм (1790-1830 рр.) та пізній класицизм (1840-1850 рр.) [1, с. 50], також повернення до хвилі історизму вкінці XIX століття, де неокласицизм зайняв свою нішу серед неоготики, неоренесансу та необароко.

Характерними рисами витончених форма класицизму в архітектурі палаців Східного Поділля були: симетрично-осьові композиції планування будівель; головним елементом фасаду був – античний портик, у якому застосовуються